

SUPPORT DE CURS:
 TRADIȚIONALISM ȘI MODERNISM INTERBELIC DIN PERSPECTIVĂ TRANSDISCIPLINARĂ
 Prof. dr. NICOLETA ROTARU-TERTELEAC

Motto: „Educația trebuie să pună accentul pe contextualizare, concretizare și globalizare.” (Basarab Nicolescu, *Transdisciplinaritatea. Manifest*)

Unitatea de învățare: Curente culturale/ literare (modernism, tradiționalism, orientări avangardiste, postmodernism) – context social-politic, cultural, evenimential

Subiectul lecției: Tradiționalism și modernism interbelic din perspectivă transdisciplinară

Tipul de lecție: de consolidare și sistematizare (lecție-seminar - durata: 2 ore)

Competențe specifice: 3.1. Analiza relațiilor dintre o operă studiată și contextul cultural în care a apărut aceasta

3.2. Integrarea cunoștințelor privind limba și literatura română într-o viziune coerentă asupra culturii românești

Obiective operaționale:

- a. cognitive:
 1. să identifice specificul geopolitic, cultural și literar al României interbelice;
 2. să delimiteze structuri estetice specifice tradiționalismului și modernismului în poezia interbelică;
 3. să sintetizeze elemente moderniste în plan artistic și științific, în Europa interbelică.
- b. afective: dezvoltarea interesului față de abordarea transdisciplinară a curentelor culturale/literare

STRUCTURI COGNITIVE ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR		
MOMENTELE LECȚIEI	1. CAPTAREA ATENȚIEI	PARCURSUL COGNITIV
		Demers hermeneutic de tip interogativ: Vă plac seducătorii? Argumentați! Demers explicativ: ➤ Etimologia cuvântului <i>seducător</i> este analizată de filozoful Gabriel Liiceanu în lucrarea <i>3 eseuri: despre minciună, despre ură, despre seducție</i> (2013): lat. <i>seduco</i> = „a duce la o parte”, „a lua deoparte”, a separa, a despărți. „(...) un seducător este un personaj care te ia deoparte, unul care te duce în partea în care vrea el. (...) Seducția este, desigur, o formă de putere. De vreme ce pot să duc pe cineva de partea de care vreau eu sau de vreme ce-l pot convinge să meargă de acea parte înseamnă că am asupra lui putere. Dar puterea este prin esența ei ambiguă. Cel care are putere o are în măsura în care este liber și el nu poate supune decât în măsura în care este <i>mai liber</i> decât cel pe care îl supune. Iar cel supus i se supune celui puternic tocmai în virtutea unui grad mai mic de libertate. (...) Puterea este ambiguă în esența ei în măsura în care ea poate să se exerseze în vederea educării și eliberării cuiva sau, dimpotrivă, a nelibertății sale. (...) Ca formă de putere, seducția are în ea ambiguitatea care o poate deschide deopotrivă către bine sau rău. (...) Orice seducție cade pe un teren pregătit de așteptare și dorință. Există un <i>a priori</i> al dorinței care plutește peste lumea oamenilor, un orizont în care ne scaldăm cu toții și în virtutea căruia seducem și putem fi seduși. (...) Orice seducător intră în viața noastră purtând cu el promisiunea de împlinire a unei

MOMENTELE LECȚIEI	2. ACTUALIZAREA INFORMAȚIILOR ANCORĂ	PARCURSUL COGNITIV (TAXONOMIA LUI BLOOM) - 1. CUNOAȘTERE	STRUCTURI COGNITIVE ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR
			așteptări neprecizate. (...) La capătul oricărei seducții se naște o <i>lume aparte</i>, adică tocmai lumea care a rezultat din <i>separația</i> pe care o instituie seducția, din acea ducere-și-luare-de-o-parte. Cel care a fost sedus a fost scos din ordinea obișnuită a lumii, a fost luat de o parte, iar „partea” aceea are ca specific faptul de a fi doar a seducătorului și a celui sedus.” (Liiceanu: 2013, 155-165) ➤ Se fac precizări privind rolurile asumate într-un „contract” hermeneutic de tipul explicație - înțelegere: • În poziția „seducătorului” = demersul didactic interpretativ, prin care elevii sunt „trași”, „luați” din limitele perspectivei dialectice, opozitive a disciplinelor și „duși” într-o direcție unificatoare, cea a descoperirii coerenței și unității cunoașterii lumii manifestate între două ideologii estetice aparent contradictorii, cea tradițională, respectiv, cea modernă, din perioada interbelică. • În poziția „sedusului” = elevii interesați de înțelegerea elementului care „leagă” tradiția și modernitatea într-o unitate deschisă, multidimensională și multireferențială; elevii motivați de aplicarea „percepției” istorice, literare, artistice, fizice, filozofice și transgresarea dualității tradiție – modernitate, tradiționalism – modernism în cultura română și europeană, interbelică. • La capătul „seducției” se va afla înțelegerea <i>transdisciplinară</i> a <i>dialogului</i> celor două direcții estetice interbelice (tradiționalism și modernism), conectate de un element comun ce străbate vertical „realitatea multidimensională” în sens existențial, nu social. (Nicolescu:1999, 58-67) Demers explicativ: ➤ Filozoful Andrei Pleșu, ministru al culturii (1989-1991) și ministru de externe (1997-1999) propune o temă de reflecție: ”O nevroză tradițională a politicii externe românești s-ar putea numi „sindromul de neapartenență”. (...) Așadar, unde e România? În vest sau măcar în Europa de Mijloc – cum par să spună Timișoara sau Sibiu? În estul prerusesc, ca la Dorohoi? Sau în sudul balcanic, ca la Medgidia sau Calafat? E limpede că, plimbându-te prin Sighișoara sau prin Brașov, n-ai cum să te simți bulgar sau turc, după cum e tot atât de limpede că nici la Urziceni, la Tulcea sau în Obor nu te poți simți vienez. Suntem, vai, ai tuturor și ai nimănui! Oropsiți, <i>mon cher</i>, oropsiți, orfani, dar eroici. Trupe de sacrificiu. La hotarele creștinătății, carevasăzică. (...) Supraviețuim neconsolați în bucătăria istoriei, ca un inventar de ingrediente apetisante, care întârzie să devină aluat. Prea diverși pentru a fi asimilați, vrem să ne integrăm demn și cu efect lucrativ, dar nu știm de unde să începem. Să integrăm Clujul în Bucovina sau Suceava în Ardeal? Să mergem spre <i>Mitteleuropa</i>? Nu ne lasă. Să stăm printre balcanici? Nu vrem. (...) Sindromul de neapartenență de care vorbesc are un singur avantaj: poate justifica toate eșecurile. Când lucrurile nu merg bine, e de vină amplasamentul. (...) Mulți dintre autorii care divaghează, analitic, asupra conceptului de <i>Mitteleuropa</i> uită să ne introducă pe harta preocupărilor lor. S-ar zice că suntem mai curând un termen mediu între Europa de Mijloc și cea balcanică. Vocația noastră ar fi, prin urmare, spațiile intermediare, intervalul, farmecul indeterminării. (...) Europa Centrală e, în definitiv, apogeul condiției mixte, euforia amestecului: multinațională, multiculturală, intersecție a Paradisului cu Apocalipsa, sursă, dar și victimă a celor două războaie mondiale, veselă și melancolică, burgheză și absurdă, Europa Centrală e șprițul Europei, „bateria” ei convivială. Apă intensificată și alcool diluat, șprițul e <i>coincidentia oppositorum</i> în varianta în varianta bulevardieră. La fel, <i>Mitteleuropa</i> e conviețuirea bonomă a contrastelor, locul tuturor împăcărilor, al echivocului, al compromisului. (...) La fel, central-europeanul. Destinul lui se definește prin dexteritatea de a întârzia, de a se

MOMENTELE LECȚIEI

2. ACTUALIZAREA INFORMAȚIILOR-ANCORĂ

PARCURSUL COGNITIV (TAXONOMIA LUI BLOOM) – 2. ÎNȚELEGERE

STRUCTURI COGNITIVE ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR

pierde în interminabile negocieri, digresiuni și eschive. Totul se poate amâna: beția, decizia, fericirea, istoria...” (Pleșu: 2012, 174-178)

Demers hermeneutic de tip interogativ: Care este întrebarea la care autorul răspunde, având în vedere că fragmentul a fost publicat în noiembrie 2000, înainte ca România să adere la Uniunea Europeană? Pentru a descifra intenția autorului, textul nonliterar se va aborda din perspectivă pragmatică. J.L. Austin, filozof al limbajului, distinge trei dimensiuni ale actului de limbaj: locuționară (spunem ceva), ilocuționară (exprimăm o intenție) și perlocuționară (urmărim obținerea unui efect) (Austin: 2003, 92-111).

➤ Se lucrează în grupe de câte doi. La fiecare bancă se oferă o fișă cu un tabel pentru metoda SINELG, în care se vor nota doar ideile sau noțiunile știute (✓)/ neștiute (-)/ noi (+)/ neclare (?) cu simbolistica indicată. La tablă se completează un tabel cu cele mai frecvente răspunsuri date de elevi în cele patru coloane.

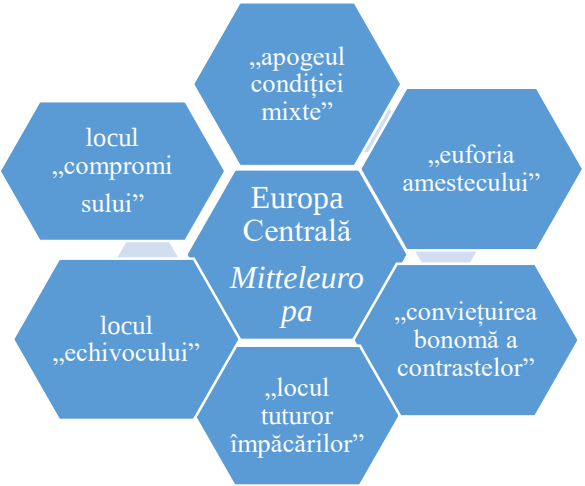
✓	-	+	?
- amplasamentul justifică eșecurile în politică - multiculturalitate	- poziția intermediară a României între Europa de Mijloc și cea balcanică	- Mitteleuropa – spațiul contrastelor - complexul amânării	- „sindromul de neapartenență” - vocația spațiilor intermediare

➤ Se recitesc ideile/ conceptele asupra cărora elevii solicită explicații suplimentare. Se încadrează în contextul istoric conceptul de Europă Centrală. Apoi li se propune elevilor o analiză pragmatică a textului, format din enunțuri.
„Un enunț corespunde (...) unei fraze completate cu informații care se deduc din situația în care aceasta e enunțată. Un enunț este deci produsul enunțării unei fraze. Dacă fraza este obiectul lingvisticii, atunci enunțul este obiectul pragmaticei.” (Moeschler, Reboul: 1999, 105)

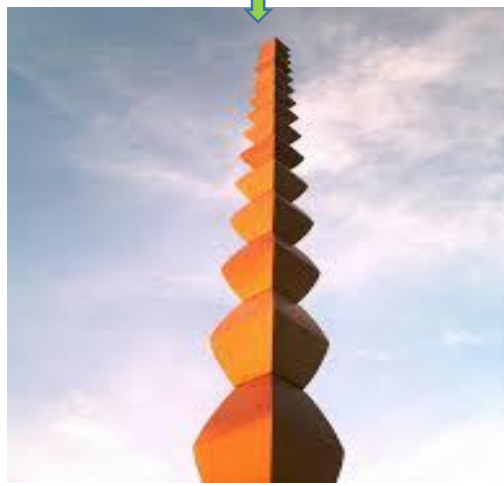
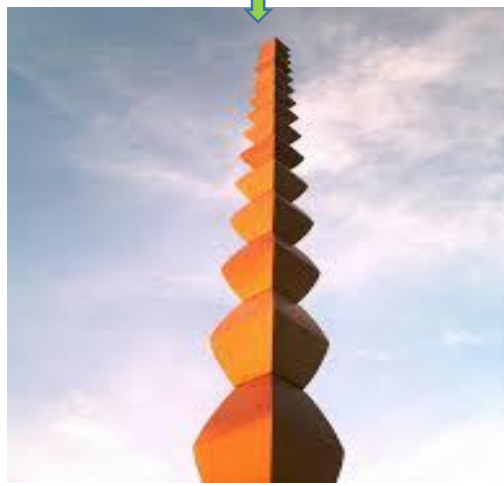
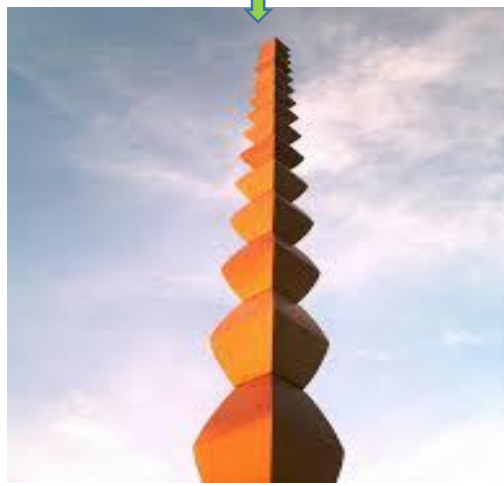
➤ În primul enunț („O nevroză tradițională a politicii externe românești s-ar putea numi „sindromul de neapartenență.”), locutorul își comunică opinia, convingerea despre politica externă a țării, al cărei coordonator fusese timp de doi ani (actul locuționar de limbaj).

➤ Enunțul ironic este polifonic, deoarece include două „voci”: punctul de vedere al locutorului și o perspectivă considerată absurdă, de care acesta se distanțează, în circumstanțele date. Prin intenția ironică (actul ilocuționar de limbaj), locutorul deplânge inerția politicianilor în a-și depăși limitele provincialismului în diplomație.

➤ Efectul obținut prin actul de limbaj constă în convingerea cititorilor de adevărul celor exprimate prin argumente aduse pe baza analogiei.

MOMENTELE LECȚIEI 2. ACTUALIZAREA INFORMAȚIILOR-ANCORĂ PARCURSUL COGNITIV (TAXONOMIA LUI BLOOM) – 2. ÎNȚELEGERE			STRUCTURI COGNITIVE ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR ➤ Se precizează un posibil beneficiu al analizei realizate pentru viața concretă! → idei/ sugestii/ informații reținute → aplicarea modelului de analiză pentru recunoașterea intențiilor ascunse în spatele reclamelor/ discursurilor politice, etc.
			• Se completează pe flipchart „blazonul” Europei Centrale și blazonul României, „emblemele” semantice fiind alcătuite din elementele descriptive, prezente în textul dat. (metoda blazonului - Chiprian: 2002, 34-35.)
			➤ Referentul Europa Centrală sau <i>Mitteleuropa</i>: • se identifică printr-un fascicul de „descripții definite” („expresii nominale introduse de un articol hotărât” (Moeschler, Reboul: 1999, 105)): „apogeul condiției mixte, euforia amestecului”, „conviețuirea bonomă a contrastelor, locul tuturor împăcărilor, al echivocului, al compromisului”; • desemnează un spațiu mental, prin selectarea unor sintagme nominale cu utilizare referențială; • rolul conectorului concluziv „în definitiv” → locutorul introduce presuposițiile (deducțiile pragmatice) pe care le are în comun cu cititorii textului (presupunem că în Europa Centrală există echivoc, împăcări, contraste, compromis, amestec). → Aceste informații/ ipoteze ce fixează cadrul discursiv ulterior alcătuiesc contextul cognitiv mutual. (Presuposițiile (Moeschler, Reboul: 1999, 207-227) trimit la convingerile din fondul comun de cunoștințe ale locutorului și interlocutorului, fiind propoziții considerate adevărate. „Descripțiile definite” sunt declanșatori de

STRUCTURI COGNITIVE ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR		
MOMENTELE LECȚIEI	2. ACTUALIZAREA INFORMAȚIILOR-ANCORĂ	PARCURSUL COGNITIV (TAXONOMIA LUI BLOOM) – 2. ÎNȚELEGERE
		presupoziții, pe baza cărora înțelegem că Europa Centrală nu este doar un spațiu fizic, ci și unul <i>mental</i>, care „captează” spre „centru” și menține amestecul de națiuni/ culturi. Europa Centrală definește un rol asumat de statele care manifestă deschidere spre alte culturi, toleranță între națiuni diferite.) ➤ Referentul discursiv, România: • este definit prin analogie drept „un termen mediu între Europa de Mijloc și cea balcanică”, capabil să-i justifice „eșecurile”. „Descripția nedefinită” cu „utilizare atributivă” (Moeschler, Reboul: 1999, 125-126) desemnează România anului 2000, înaintea aderării la Uniunea Europeană. → Prin <i>actul locuționar</i>, România este plasată în mentalul comun central-european. → Simultan, prin <i>actul ilocuționar</i>, locutorul exprimă intenția de a dezambigua referentul din punct de vedere geopolitic („Vocația noastră ar fi, prin urmare, spațiile intermediare, intervalul, farmecul indeterminării.”). → Efectul <i>perlocuționar</i> constă în convingerea cititorului de adevărul punctului de vedere al autorului, care identifică o identitate funcțională între cei doi referenți. • Prin inferență deductivă, românul întârziea (...) în interminabile • Rolul introductorului de spațiu funcțională Europa Centrală – • Relația de incluziune între cele Europei Centrale spre atragerea „indeterminării”, „intervalului”, e „central-european”, având „dexteritatea de a negocieri, digresiuni și eschive”. mental, „la fel” → stabilește asemănarea România. două <i>spații mentale</i> → presupune deschiderea altor „mediatori” ai „spațiilor intermediare”, precum România. <i>Masa tăcerii</i> – Constantin Brâncuși www.cunoastelumea.ro ➤ Înțelegerea intenției autorului: de a ordona spațiile mentale complementare asociate celor doi referenți. ➤ Formularea întrebării la care textul dat se constituie ca răspuns: Aparține mentalului colectiv românesc „sindromul de neapartenență”? Atitudinea ironică a autorului opune frustrărilor „politicii externe” românești rolul României de <i>mise en abîme</i> a Europei Centrale, cu care împărtășim un fond mentalitar comun, bazat pe toleranță și mediere. ➤ Se stabilește relevanța viziunii lui Andrei Pleșu pentru valorile lumii în care trăiește elevul. ➤ Valorificarea analizei pragmatice a textului dat → se deschide demersul hermeneutic asupra celor două ideologii culturale interbelice: tradiționalism și modernism. „Atunci când căutăm să interpretăm un text (...) ne transpunem (...) în perspectiva din care celălalt și-a procurat punctul de vedere.” (Gadamer: 2001, 223); „Orice afirmație are presupoziții pe care nu le afirmă. (...) forma logică ultimă a unei astfel de motivații a oricărei afirmații este întrebarea. (...) Primatul întrebării asupra afirmației înseamnă însă că afirmația este în mod esențial răspuns.” (Gadamer: 2001, 405)

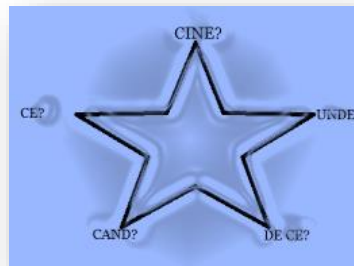
STRUCTURI COGNITIVE ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR							
MOMENTELE LECȚIEI	3. ENUNȚAREA OBIECTIVELOR	Demers explicativ: la finalul acestui parcurs interpretativ, se vor clarifica: 1. contextul geopolitic, cultural și literar al României interbelice; 2. specificul tradiționalismului și al modernismului în contextul social, cultural și literar european; 3. elementul care asigură coeziunea celor două direcții estetice într-o structură unitară, identitară. Demers interogativ: Prin ce se caracterizează poziția geopolitică a României în Europa Centrală? Demers explicativ: - se alcătuieste „harta conceptuală” pe baza informațiilor oferite din art. „Vladimir Tismăneanu. Europa Centrală: o comunitate de supliciu și memorie” (Babeți: 1997, 86-88) și art. „Mircea Muthu. Europa Centrală – Europa de Sud-Est” (Babeți: 1997, 102-106); - se solicită identificarea unor creații literare/ sculpturale corelate cu valorile existențiale specifice Europei Centrale					
	4. DIRIJAREA ÎNVĂȚĂRII	<table border="1"> <thead> <tr> <th>În plan istorico-politic</th><th>EUROPA CENTRALĂ – imagine-simbol: „negarea Labirintului” (Brâncuși) <i>Coloana fără sfârșit</i>, 1937, Târgu-Jiu Constantin Brâncuși</th><th>În plan cultural</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td> Europa Centrală = = zonă europeană imaginară ↔ = concept identitar, mit necesar ↔ = spațiu mental creat pe teritoriul fostului Imperiu Austro-Ungar, ce cuprinde statele vizate direct/indirect de pactul dintre Uniunea Sovietică și Germania ↘ = țările baltice și România trăiesc supliciu națiunilor central-europene dominate de ideologii totalitare cu pretenții mesianice </td><td> www.jurnaldecator.ro </td><td> Europa Centrală = = formă de civilizație ↔ = spațiu etnic intercultural și transcultural (comuniune între culturile central-europene) ↔ = univers mental ce îmbină ironia cu parabolele și psihanaliza ↘ = recursul la memoria traumatizată de tranzația din august 1939 dintre Stalin și Hitler ↘ = conștiința unei culturi de margine, complexul „centrului” în culturile și literaturile ex-centrice → nașterea policentrismului (etnic = națiune) </td></tr> </tbody> </table>	În plan istorico-politic	EUROPA CENTRALĂ – imagine-simbol: „negarea Labirintului” (Brâncuși) <i>Coloana fără sfârșit</i> , 1937, Târgu-Jiu Constantin Brâncuși	În plan cultural	Europa Centrală = = zonă europeană imaginară ↔ = concept identitar, mit necesar ↔ = spațiu mental creat pe teritoriul fostului Imperiu Austro-Ungar, ce cuprinde statele vizate direct/indirect de pactul dintre Uniunea Sovietică și Germania ↘ = țările baltice și România trăiesc supliciu națiunilor central-europene dominate de ideologii totalitare cu pretenții mesianice	 www.jurnaldecator.ro
În plan istorico-politic	EUROPA CENTRALĂ – imagine-simbol: „negarea Labirintului” (Brâncuși) <i>Coloana fără sfârșit</i> , 1937, Târgu-Jiu Constantin Brâncuși	În plan cultural					
Europa Centrală = = zonă europeană imaginară ↔ = concept identitar, mit necesar ↔ = spațiu mental creat pe teritoriul fostului Imperiu Austro-Ungar, ce cuprinde statele vizate direct/indirect de pactul dintre Uniunea Sovietică și Germania ↘ = țările baltice și România trăiesc supliciu națiunilor central-europene dominate de ideologii totalitare cu pretenții mesianice	 www.jurnaldecator.ro	Europa Centrală = = formă de civilizație ↔ = spațiu etnic intercultural și transcultural (comuniune între culturile central-europene) ↔ = univers mental ce îmbină ironia cu parabolele și psihanaliza ↘ = recursul la memoria traumatizată de tranzația din august 1939 dintre Stalin și Hitler ↘ = conștiința unei culturi de margine, complexul „centrului” în culturile și literaturile ex-centrice → nașterea policentrismului (etnic = națiune)					

STRUCTURI COGNITIVE ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR		
MOMENTELE LECȚIEI 4. DIRIJAREA ÎNVĂȚĂRII PARCURSUL COGNITIV (TAXONOMIA LUI BLOOM) – 3. APLICARE	= incompatibilitate între granițele politice și cele etnice, lingvistice = dualitate între autoritarism și democrație, între centru și periferie => dezvoltare politică discontinuă a națiunilor aflate între Rusia și Germania; istoria – sursă de manipulare politică	 Mircea Eliade – Coloana nesfârșită. Teatru (1996) „Brâncuși: Și tocmai aici e secretul. (...) Nu se va opri nici în cer. Îl va străpunge și se va înălța mai sus. (...) Nu e pod. E o coloană. Un stâlp. Stâlpul cerului, așa-i spuneau oamenii pe la noi. (...) poți să urci... dar e greu! Că dacă apuci să urci, nu te mai oprești și ajungi prea departe.” = amalgam de elemente romantice, preromantice, iluministe (afirmarea conștiinței naționale, a mitului național, obsesia denunțării răului) => o lume crepusculară, între bine și rău → <i>mitul voievodului/ al eroului salvator, mesianic</i> → tema agoniei, a metamorfozei, a exilului, a alienării omului în raport cu istoria și cu sine însuși
	„Prezentă și în teatrul lui Mircea Eliade, imaginea simbolică (<i>Coloana nesfârșită</i>, 1970) exprimă semnul alianței dintre pământ și cer, dintre materie și lumină, taina pe care Brâncuși, ca instanță ficțională în acest text dramatic, o exprimă. (...) Imaginea hierofanică a <i>Coloanei nesfârșite</i>, manifestând sacral în profan, se constituie ca un limbaj original al ființei umane, în opoziție cu limbajul (...), care „moare la frontierele acestei existențe profunde, locuite de sacru”.” (Lăcrămioara Berechet, <i>Corporalitatea imaginii ezoterice în teatrul lui Mircea Eliade</i>, litere.univ-ovidius.ro/ Ovidius University Annals of Philology XVI, 7 -13 (2005).	
	Demers interogativ: În ce constă modernitatea României interbelice din punct de vedere geopolitic? Demers explicativ: prin metoda „exploziei stelare” se analizează direcțiile social-politice de modernizare a României în perioada interbelică. Elevii realizează o lectură critică a textului și sintetizează răspunsurile în cele șase colțuri ale stelei. Se exemplifică vocația „mitologică” a culturii Europei Centrale, prin citarea lucrării <i>Istorie și mit în conștiința românească</i> a lui Lucian Boia, în care istoricul, determinat de contextul social-politic prezent, devine „un producător de mitologie” (Boia: 2011, 55), considerând că: „Mitul presupune degajarea unui <i>adevăr esențial</i>. El are un sens profund <i>simbolic</i>. Prezintă în același timp un sistem de interpretare și un cod etic sau un model de comportament. (...) <i>Mitul națiunii</i> și <i>mitul progresului</i> (...) oferă în egală măsură o cheie a devenirii istorice și un sistem de valori creator de solidaritate și de proiecte împărtășite” (Boia: 2011, 56)	

STRUCTURI COGNITIVE ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR

„Personalitatea reală a lui Carol I, care a fost efectiv un mare suveran, arbitru respectat al unui echilibru politic de o jumătate de secol, a favorizat emergența mitului. (...) Carol își consolidează proclamării regatului în 1881. Lunga sa domnie permis mitului să se săvârșească chiar în timpul anului 1900 fără echilibrul politic pe care i l-a datoriei care l-au caracterizat pe Carol I. (...) (structurile politice ale României moderne, înflorirea generală a economiei și comerțului, deschis pentru mitificarea celui de-al doilea rege, de a rupe legăturile cu țara sa de obârșie atunci oferise coroana. (...) Ferdinand (...) a devenit fost regele războiului de întregire a neamului, regele României Mari, regele împrumutării decât Carol I, a fost un *fondator*. (...)

La români, mitul eroului salvator providențial tinde să se identifice cu mitul unității naționale în jurul personajului salvator (...). (Boia: 2011, 324-344)

Cine? CAROL I și FERDINAND

Ce? modernizarea politicii, independența, Dobrogea,

Unde? Regatul României/ România Mare

Regatul, căile ferate, dezvoltarea culturii

De ce? „echilibrul politic” și întregirea României

Când? Încoronare la 1881/ 1922

- Se corelează viziunea istoricului Lucian Boia asupra perioadei monarhiei din România cu alte momente încadrabile **mitului civilizator**. – Revoluția de la 1848/Revoluția de la 1989 – efectul: „schimbarea la față” a României: modernizarea politică, culturală a țării/ democratizarea societății românești.
- Se numesc aspectele relevante din modelele comportamentale analizate care pot fi recuperate în actualitate.

Pasărea măiastră, 1912, Constantin Brâncuși (<https://www.jstor.org>)

„Brâncuși e „primul țăran decadent din istorie”, „om deștept” „și foarte rafinat”. „Arta nefigurativă nu evocă nimic față de arta clasică. Ce e asta? Nu e decadentism? (...) zic: „Maestre, cum evitați în geometrismul dumneavoastră simplificator, decorativul? (...) A răspuns destul de șiret. A spus: „Opera vorbește, dacă spune ceva”. L-am întrebat, zic: „Maestre, care a fost ideea care a prezidat *Pasărea măiastră*?” Zice: „Nicio pasăre, dom’le, ce pasăre? (...) Am șlefuit materia ca să aflu linia continuă și, când mi-am dat seama că nu o pot găsi, m-am oprit, parcă cineva nevăzut mi-a dat peste mâini.” (Tuțea, 1992, 62)

STRUCTURI COGNITIVE ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR		
MOMENTELE LECȚIEI	4. DIRIJAREA ÎNVĂȚĂRII	Demers interogativ: Cum influențează poziția geopolitică dimensiunea culturală a României moderne? Demers explicativ: prin metoda cubului se analizează specificul culturii române în perioada interbelică. Se împarte clasa în șase grupe, fiecare primind o cerință pe fișa de lucru. Moderatorul grupei completează pe flipchart latura cubului din sarcină. „Antecedente” culturale românești: arderea etapelor, topirea limitelor, recuperarea timpului pierdut (pașoptism)
		„Primul paradox al domeniului român se referă la poziția sa în spațiul cultural european. Geografia și istoria au plasat România între Europa centrală, Europa răsăriteană și Balcani, asemeni unei insule de latinitate pierdute într-o mare slavă și ungară. Aceasta a dus la ceea ce eu voi numi <i>paradoxul apartenenței</i>. (...) Spațiul român s-a format astfel la frontiera a trei zone culturale diferite și, asemeni oricărui spațiu de frontieră, și le-a apropiat, diferențiindu-se în același timp de fiecare dintre ele. (...) Românii și-au creat propria lor cultură acceptând un minim de elemente comune cu fiecare zonă vecină, minim care făcea posibil tocmai contactul cu aceasta și care a servit, în același timp, tocmai pentru a o diferenția de celelalte zone vecine. (...) De aici a rezultat o sinteză culturală, dar și o disponibilitate, flexibilă și neîncrezătoare, față de celălalt: toleranța și curiozitatea față de vecin, față de străin, se aliază uneori cu un scepticism și un tradiționalism de neclintit, specifice unui popor grijuliu să-și păstreze relațiile și să evite anexarea, fie ea brutală sau blândă. (...) acest mit al identității a rămas în mod constant prioritar față de oricare altă problemă culturală sau ideologică. (...) Al doilea paradox se referă la integrarea românilor în timp, în istoria europeană. Marile etape ale culturii occidentale nu există ca atare în România. (...) Voi numi acest paradox <i>paradoxul simultaneității</i>, în sensul că marile curențe succesive ale culturii europene sunt proiectate în cultura română în planul simultaneității. (...) Filozofia iluministă, clasicismul, preromantismul și romantismul coexistă, după cum coexistă romantismul, realismul, naturalismul și simbolismul în ultimele decenii ale aceluiași secol. (...) Sau, în secolul al XX-lea, de poetul simbolist Bacovia, contemporan cu dadiștii și cu suprarealiștii, în timp ce marile romane realiste ale lui Liviu Rebreanu apar odată cu romanele „proustiene” ale lui Camil Petrescu, cu cele „gidiene” ale lui Mircea Eliade și cu proza „absurdă” a lui Urmuz. (...) curențele literare însele pot fi definite doar prin texte, nu și prin autorii lor. (...) Dacă ar exista un mit temporal în cultura română, l-aș deduce din acest efort disperat de a recupera timpul pierdut. Dar, vom vedea curând că această fugă înainte operează mai degrabă la suprafață, deoarece în profunzime, contemplarea valorilor constante ale sistemelor tradiționale (folclorice) nu face, desigur, decât să anuleze timpul. (...) Îmi mai rămâne să numesc cel de-al treilea paradox, care este cel al continuității/ discontinuității culturii române. (...) Totuși ea [cultura] este minată de două discontinuități fundamentale. Prima, verticală, este exprimată prin faptul (...) că în România există practic două culturi: folclorul și cultura scrisă. (...) folclorul există într-o dimensiune eternă, în timp ce cultura scrisă se manifestă într-o dimensiune temporală, deci „perisabilă”. (...) De fapt, tradiționaliștii au invocat folclorul cu același entuziasm dovedit de Occident în evocarea moștenirii clasice a Antichității. (...) există și o a doua discontinuitate (...) în plan orizontal: este vorba de ruptura înregistrată în cultura română la începutul și mai ales sfârșitul secolului al XIX-lea, când România se orientează definitiv spre Vest, negând și, mai târziu, ignorând vechile sale raporturi cu lumea balcanică.” (Alexandrescu: 1998, 32-37)

STRUCTURI COGNITIVE ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR		
MOMENTELE LECȚIEI	4.DIRIJAREA ÎNVĂȚĂRII	PARCURSUL COGNITIV (TAXONOMIA LUI BLOOM) – 4. ANALIZĂ
descrie	„paradoxuri” ale culturii române: al apartenenței, al simultaneității, al continuității/ discontinuității = dimensiunea spațială, temporală și structural-modală a culturii române	
compară	Asemănări: - spațio-temporalitatea culturii române = confluență a marilor culturi vecine/ a curenților culturale - modalitatea continuă/ discontinuă a culturii române privește dualitatea invariant vs variante; Deosebiri: „paradoxul apartenenței” rămâne constant în timp, spre deosebire de cel al „simultaneității”	
asociază	„Paradoxul apartenenței”: „spațiu cultural” ce se poate asocia poziției Pământului în Calea Lactee. „Paradoxul simultaneității”: „timp cultural” ce se poate asocia pașoptismului (simultaneitate clasicism și romantism). „Paradoxul continuității/ discontinuității”: modalitate de manifestare a culturii române similară raportului dintre Ideile eterne platoniciene și lucrurile concrete, copii imperfecte.	
analizează	„Paradoxul apartenenței”: cultura română manifestă toleranță față de culturile vecine, dar primește valoare/ identitate prin diferențele pe care le are față de celelalte culturi europene vecine. „Paradoxul simultaneității”: cultura română se „vindecă” de complexul „fiului risipitor” printr-un „efort disperat de a recupera timpul pierdut”, printr-o „fugă înainte”. „Paradoxul continuității/ discontinuității”: cultura română se configurează pe sistemul valorilor constante, folclorice, orientându-și cultura scrisă spre valorile Vestului sau ale spațiului balcanic, în funcție de contextul istoric.	
aplică	„Paradoxul apartenenței” culturii române = beneficiu al României în cursul aderării la Uniunea Europeană, prin împărtășirea acelorași valori comunitare (toleranță, deschidere, colaborare) „Paradoxul simultaneității” culturii române = explică atitudinea integratoare a românilor în fața istoriei „Paradoxul continuității/ discontinuității” = confirmă miturile fundamentale, identitare ale românilor, identificate de Călinescu: al etnogenezei (<i>Traian și Dochia</i>), al sacrificiului (<i>Miorița</i>), al creației (<i>Meșterul Manole</i>), al erosului (<i>Zburătorul</i>).	

STRUCTURI COGNITIVE ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR

argumentează

„Paradoxurile” identificate Sorin Alexandrescu:

- sunt un examen obiectiv al raporturilor culturii române cu spațiul european, dar și cu ea însăși;
- constituie un exercițiu de istorie a mentalității, similar celui efectuat de istoricul Lucian Boia în fragmentul analizat din *Istorie și mit în conștiința românească*.
- propun ca opțiune metodologică perspectiva relativă asupra culturii române, formulând ipoteze în locul adevărilor, analizând cauzele globale ale fenomenului cultural.

- Concluzie: cultura română = spațio-temporalitate „paradoxală” (<ngr. *para* - mai mult; <ngr. *doxa* – glorie, considerație, înțelepciune), sinteză între invariantul folcloric și varietățile ideologice occidentale ce depășește limitele, prudențele și înțelepciunea fiecărui element în parte.
- Se solicită corelarea structurii „paradoxale” a culturii române cu începutul modernismului pictural european. Exemplu: cu postimpresionismul (termen atribuit unor artiști inovatori care s-au delimitat de impresionismul ce capta impresia unui moment fugurant prin efectele trecătoare ale luminii și ștergea contururile obiectelor, dând impresia de spontaneitate a mișcărilor; artiștii Paul Cezanne, Georges-Pierre Seurat, Vincent van Gogh și Paul Gauguin nu aveau un stil comun, ci diferite metode individuale, folosind „culori vii, aplicate în straturi groase, subiecte din viața reală și tușe expresive, care evidențiau forme geometrice”. (Farthing: 2011, 329)

Paul Cezanne, *Natură moartă cu mere și portocale*, 1899
[https://ro.wikipedia.org/wiki/Paul_Cézanne](https://ro.wikipedia.org/wiki/Paul_C%C3%A9zanne)

Gheorghe Petrașcu, *Natură statică cu mere și ulcioare*, 1912-1913
<https://www.mutualart.com/Artwork/Natura-statica-cu-mere-si-ulcioare>

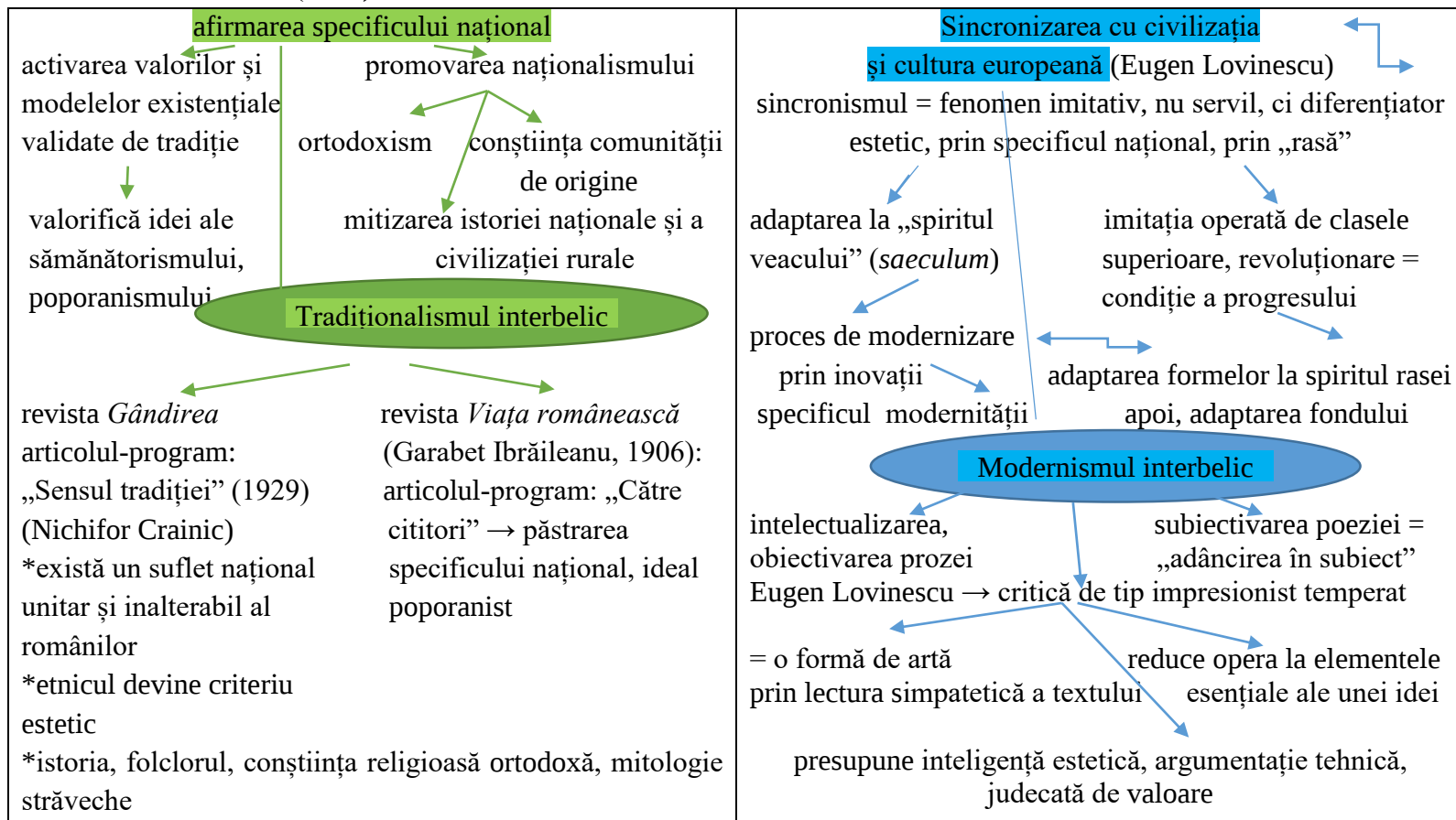
STRUCTURI COGNITIVE ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR

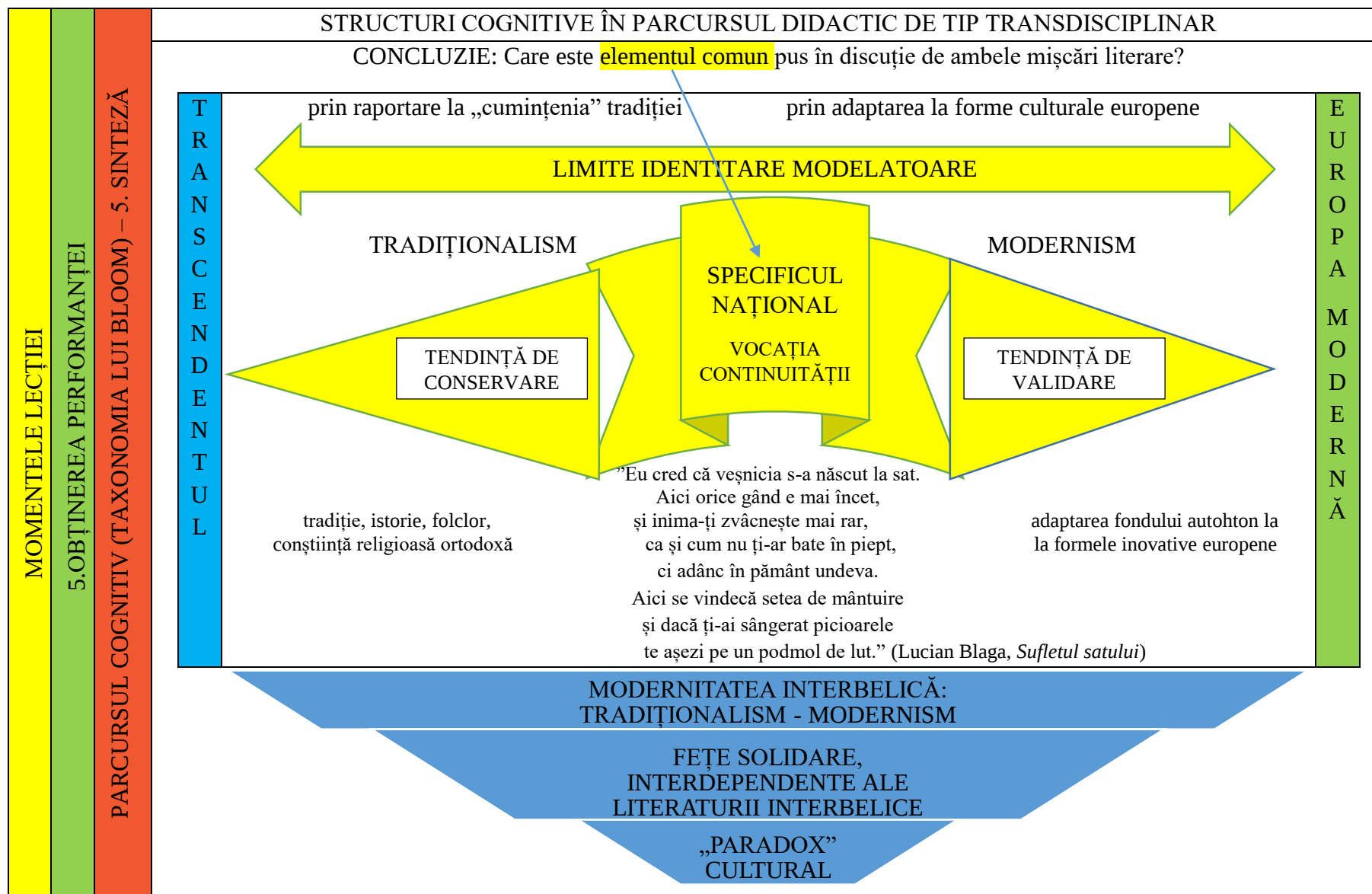
Demers interogativ: Care este „paradoxul” literaturii române în perioada interbelică?

Demers explicativ: IPOTEZĂ interpretativă - structura „paradoxală” a culturii române se regăsește în literatura interbelică

Semnificațiile conceptelor literare: Tradiționalism – Modernism

1. Sens atitudinal: rezistență față de nou, de schimbare, respectul modelelor consacrate – acceptarea înnoirii, a progresului
2. Sens cultural: ideologie susținută de revistele „Gândirea” (1921), „Viața românească” (1906) - ideologie promovată în revista „Sburătorul” (1919)

MOMENTELE LECȚIEI

6. ASIGURAREA FEED-BACKULUI

PARCURSUL COGNITIV (TAXONOMIA LUI BLOOM) – 5. SINTEZĂ

STRUCTURI COGNITIVE ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR

Demers interogativ: Se poate vorbi în literatura interbelică despre „poezie tradițională” vs „poezie modernă”? (Sursă de informare: Nicolae Manolescu – „Câte feluri de poezie există” în Despre poezie (1987, pp.113-238)

Demers explicativ: IPOTEZĂ interpretativă: presupunem că imaginarul artistic tradiționalist își caută formele adecvate de exprimare, din nevoia intimă de reflectare a propriei subiectivități în și prin structurile literare moderne.

„Tradiționalismul reprezintă totdeauna o trecere a tradiției prin filtru modern.” (Manolescu: 1987, 220)

➤ Metoda de lucru: Știu – vreau să știu – am învățat

despre criteriile domeniului poetic tradiționalist și modernist

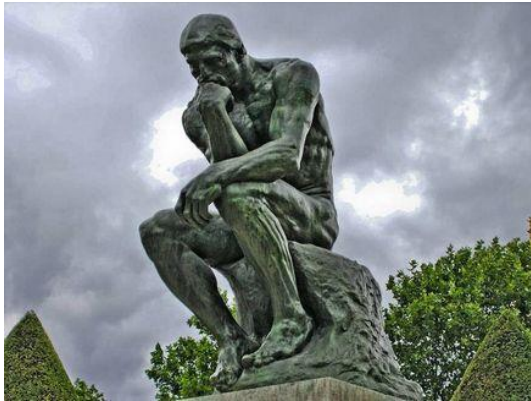
despre elementele de compoziție ale discursului poetic

despre două tendințe complementare ale poeziei moderne: tradiționalismul și modernismul

ȘTIU	VREAU SĂ ȘTIU	AM ÎNVĂȚAT
Criterii tradiționale ale poeticului: ➤ versificație regulată ➤ claritate mimetică printr-un conținut divers (liric, epic, didactic, descriptiv, meditativ, satiric, etc.) ➤ versificarea oricărei teme, adoptarea oricărei atitudini: descriptivă, declamativă, satirică;	1.Cine este instanța enunțătoare în textul poetic? Henri Matisse, La Blouse Roumaine, 1940, Paris https://www.icr.ro/paris/ia-romaneasca-in-pictura/fr	Eul poetic din poezia tradițională controlează o imaginație decorativă, plastică. Eul poetic din poezia modernă este o conștiință lucidă, care își creează un spațiu salvator, eliberat de sine și de lume, în textul poetic.

STRUCTURI COGNITIVE ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR		
MOMENTELE LECȚIEI 6.ASIGURAREA FEED-BACKULUI PARCURSUL COGNITIV (TAXONOMIA LUI BLOOM) – 5. SINTEZĂ	ȘTIU	VREAU SĂ ȘTIU
	➤ limbaj ornamental; ➤ sentimente „comune”, tipice, socializate; ➤ raționalitate - modalitate de expunere accesibilă unei categorii largi de cititori; ➤ limbaj ornamental	7. Despre ce comunică eul liric?/ Care este referentul universului liric? <i>Muza adormită</i>, 1910, Constantin Brâncuși https://ro.m.wikipedia.org/wiki/Muza_adormită
	Criterii moderne ale poeticului: ➤ lirism = vibrație (esența poeticului), restul fragil, evanescent, dintr-o emoție;	8. Ce transmite eul liric? <i>Pod peste un iaz de nuferi</i>, 1899, Claude Monet https://www.metmuseum.org/art/collection/search/437127
		În poezia tradițională, eul liric arată o realitate exterioară, clară, reconstituită sentimental: natura, istoria, satul tradițional, folclorul autohton, credințele religioase. Este o poezie cu claritate mimetică, descriptivă, emoțională, ce înfățișează banalitatea cotidianului. În poezia modernă, eul liric sugerează/ ascunde o realitate interioară, absolută, misterioasă. O poezie gratuită, pură, o meditație asupra ei însăși. Nu se arată nimic, ci se ascunde, se sugerează. O poezie de cunoaștere, nonmimetică. Poezia tradițională transmite sentimente „comune”. O poezie didactică instruiște, demonstrează pasiuni, stări morale, adevăruri. Poezia modernă comunică vibrații sufletești imprecise, difuze, irepetabile, muzicale, rezultate în urma combustiei interioare a eului liric. lirism = un mod de a simți;

STRUCTURI COGNITIVE ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR

MOMENTELE LECȚIEI 6.ASIGURAREA FEED-BACKULUI PARCURSUL COGNITIV (TAXONOMIA LUI BLOOM) – 5. SINTEZĂ			
	ȘTIU ➤ puritate (sugestie muzicală, nenoțională, misterioasă; expresia stărilor lăuntrice irepetabile ale unui spirit necontingent) ➤ antimimesis (absolutul devine domeniul poeticului) ➤ luciditate creatoare (conștiința tehnicii deliberate ≠ inspirația romanticilor)	VREAU SĂ ȘTIU 4.Cum comunică emitentul textului liric? Cultura Hamangia, <i>Gânditorul și femeie șezând</i>, grup statuar, ceramică romaniaistorica.ro/2012/02/10/cultura-hamangia/ Auguste Rodin, <i>Gânditorul</i>, 1881 ro.tutkrabov.net/articles/ganditorul-wfapte-de-creatie-a-celebrului.html	AM ÎNVĂȚAT Limbaajul poeziei tradiționale este ornamental, împodobit cu figuri de stil; frecvente și previzibile sunt alegoriile, comparațiile decorative; versificarea este regulată, comodă. Limbaajul poeziei moderne este concis, expresiv, muzical, sugestiv, ambiguu; prin utilizarea ingambamentului se fluidizează trăirile interioare și se sparg limitele cunoașterii și ale exprimării; eul liric posedă o luciditate creatoare a tehnicii expresive.
	➤ Concluzii: „Tradiționalismul (în sens strict) interbelic reprezintă o întoarcere deliberată, nostalgică sau ironică, la teme și forme vechi, și este, dacă ne gândim la Pillat, un rafinament, o modă <i>retro</i>. (Manolescu:1986, 107)		

STRUCTURI COGNITIVE ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR

Demers interogativ: Identificați atitudini poetice comune instanțelor enunțatoare din poezia tradițională, respectiv modernă?

Demers explicativ: prin **metoda cadranelor**, se distribuie elevilor patru sarcini ce vizează înțelegerea semnificațiilor a două texte literare aparținând celor două tendințe estetice ale modernității (*Rădăcini* de Ion Pillat *Gorunul* de Lucian Blaga)

Rădăcini de Ion Pillat

Nod de năpârci, șerpi vajnici cât brațul și cât cotul,
Trunchi negru de balaure încolăcit și rupt,
Ciorchine de șopârle – pământul dedesubt
Surpându-se, în taină se dezvelesc cu totul.

Dar vraci
iască și de
În nopți cu
plesnindu-i
I-au
umflați așa
De le-au
întărâtații

Cumințenia pământului, Constantin Brâncuși, 1907
www.brancusiealmeu.ro

Frunzarele deasupra, îmbelșugând colina,
Își leagănă seninul cu vântul în văzduh –
Cum să cunoască iadul în care trup și duh
Se zbate dezgropată, sucită, rădăcina?

Stau și privesc la șerpui ce scormone-n pământ
Și la pământul care le fuge de sub pântec...
Copaci, moșie, vreme – neîndurat descântec...
Și eu cu tot frunzișul și rădăcina-n vânt.

vicleni cu barbă de
mușchi,
lună nouă
cu nuiiele,
înlemnit deodată
în piele,
rămas sub coajă
mușchi.

Gorunul de Lucian Blaga

În limezi depărtări aud din pieptul unui turn
cum bate ca o inimă un clopot
și-n zvonuri dulci
îmi pare
că stropi de
vine, nu de

Gorunule din
de ce mă-
cu aripi moi
când zac în
și mă dezmierzi

O, cine știe? –
din trunchiul
nu peste mult
și liniștea
ce voi gusta-o
o simt pesemne
o simt cum
în suflet –
și mut
ascult cum
siciul,
siciul meu,
cu fiecare clipă care trece,
gorunule din margine de codru.

liniște îmi curg prin
sânge.

margine de codru,
nvinge
atâta pace
umbra ta
cu frunza-ți jucăușă?

Poate că
tău îmi vor ciopli
siciul,

între scândurile lui
de acum:
frunza ta mi-o picură

crește-n trupul tău

Auguste Rodin, *Catedrala*, 1908
<https://www.museumstorecompany.com/Rodin-s-Cathedral-Hands-Auguste-Rodin-Museum-Paris-1908-p5154.html>

MOMENTELE LECȚIEI	7. EVALUAREA PERFORMANȚELOR	STRUCTURI COGNITIVE ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR	
		Rădăcini de Ion Pillat	
		CADRAN I: analiza titlului - macrosemn al lecturii	CADRAN II: identitatea eului liric
		→ „rădăcini” – substantiv nearticulat → absența delimitării/ definirii/ a „izolării”; piatră de temelie a poetului/ poeziei → „rădăcini” = parte componentă subterană a arborelui/ arborelui genealogic → funcții: 1. de fixare → titlul orientează lectura spre selectarea presupuzițiilor necesare stabilirii coerenței mesajului poetic: instanța enunțatoare își definește stabilitatea, verticalitatea morală, spirituală; 2. de hrănire → eul poetic își „arată” hrana spirituală: seva pământului; 3. stabilizare a pământului → eul poetic refuză risipirea în lume, pierderea identității spirituale, a legăturii cu glia, cu străbunii;	→ o conștiință rațională, ce își asumă privirea ca instrument de percepție/ de contemplare, ca simț prin care ia în posesie lumea și demonstrează adevăruri („Stau și privesc la șerpii ce scormone-n pământ”) într-un limbaj decorativ → instanța enunțatoare adoptă o atitudine descriptivă față de „rădăcinile” axiologice la care meditează trist („Și eu cu tot frunzișul și rădăcina-n vânt”) → eul poetic este conștient de propriul zbcium interior cauzat de ne-fixarea în pământul strămoșilor („rădăcina” „se zbate dezgropată, sucită”), de căutarea locului în lume, prin adâncirea poeziei sale în imaginarul artistic tradițional
		CADRAN III: enunțurile poetice, motive literare, teme	CADRAN IV: paradigmele semantice și configurația lor
→ relație de continuitate între lumea de jos, htoniană („pământul dedesubt” → spațiu dens ce colcăie de creaturi mitice = fricile ascunse ale celui ce nu se ancorează locului, aflat în căutarea forței ordonatoare, vindecătoare) și lumea de sus, terestră (instanța privitoare, reflexivă) → pământul „se surpă”, „fuge” = instabilitatea fundamentului, a „temeliei” existențiale/ poetice, a temeiului = a rostului poetului în lume → motivul literar al „rădăcinii” – loc sacru al devenirii existențiale/ poetice; țesătură-receptacol al sufletelor strămoșilor, putere sacră ce verticalizează → tema: în-temeierii de sine prin înțelegerea „descântecului” cu funcție taumaturgică (poezia însăși);	Paradigma „rădăcinii”/ a genealogiei existențiale și artistice → ca întemeiere a spațiului poetic prin expunerea/ „înlemnirea”/ fixarea arborelui genealogic/ a tradiției Paradigma „descântecului” → poezia/ creația structurează și ordonează existența, așa cum tradiția ancorează poetul, validându-i identitatea spirituală; „neînduratul descântec” dezleagă, rostuiește, dă de capătul lucrurilor, găsește sensul existenței morale a poetului, a „rădăcinilor” sale care capătă articulare/ forță de susținere prin experiența sacră a răsturnării cu „rădăcina în vânt”/ a devenirii/ a urcării spirituale/ a bunei sale așezări/ a datoriei față de „hotarele” identitare („copaci, moșie, vreme”), împiedicându-se astfel risipirea „frunzișului”/ a poeziei „în vânt”/ în lume.		

MOMENTELE LECȚIEI	7. EVALUAREA PERFORMANȚELOR	STRUCTURI COGNITIVE ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR	
		Gorunul de Lucian Blaga	
		CADRAN I: analiza titlului - macrosemn al lecturii	CADRAN II: identitatea eului liric
		CADRAN III: enunțurile poetice, motive literare, teme	CADRAN IV: paradigmele semantice și configurația lor
		→ paratekst ce orientează lectura liniară și reorientează lectura tabulară → gorunul = un arhetip cultural, desemnând în cultura indo-germanică Arborele Cosmic și Arborele Vieții (Eliade, 1993, 155-190); imagine a Cosmosului, centru al lumii și ordonator al Universului; încărcat cu putere sacră, prin regenerare, el repetă și rezumă existența cosmică; loc sacru ce oglindește inima bătând a Cosmosului/ timpul sacru ce se reînnoiește periodic; → gorunul = <i>daimon</i>, mediator între om și lumea de dincolo; <i>axis mundi</i> ce reintegrează instanța poetică <i>in illo tempore</i>, în matricea universală	→ instanța enunțatoare se identifică prin formele pronominale: „îmi” („îmi curg”), „meu” („sicriul meu”), „mă” („mă-nvinge”) → eul liric își delimitează „hotarele” existențiale ca Anthropos – Thanatos în imaginarul (mito)poetic al Cosmosului, desemnat de metafora „în limpezi depărtări”; comparația „clopotului” care „bate ca o inimă” introduce izotopia Anthropos – Eros vs izotopia Cosmos – Thanatos; → eul liric ipostaziind Anthroposul („pieptul unui turn”) își definește identitatea în Cosmosul – Cronos („bate”) ca actant poetic vibratoriu, muzical („aud”), conștiință lucidă, creatoare a Poeziei
		→ corelate într-o lectură integrativă, enunțurile poetice induc câmpul semantic al morții vindecătoare prin următoarea deducție pragmatică: Eu aud clopotul și liniștea care îmi curge prin vine îmi presimte moartea. → discursul dramatic, disimulat de eul liric în vorbire interioară și inițiat prin vocativul „gorunule din margine de codru” instituie etosul disforic, neliniștea existențială anulată de izomorfismul arborelui/ instanța poetică cu Thanatosul; → motivul central = metafora-simbol „gorunul” → tema reintegrării blânde („mă dezmiertz”) în jocul Erosului cosmic	-> Izotopiile Anthropos/ Eros vs Cosmos/ Thanatos – 2 planuri existențiale antinomice (viață vs moarte) mediate de metafora revelatorie „stropi de liniște” → desemnează moartea prin presupuziția tăcerii, a păcii sufletești; anulează tensiunea poetică (zbuciumul, curgerea) și introduce etosul foric (seninătatea); → actantul poetic „sânge” (→ tumultul vieții), desemnând izotopia Anthropos, este substituit de actantul poetic „stropi de liniște” al cărui mister poetic creează o nouă lume posibilă, unde moartea devine o nouă formă de viață, o curgere senină, ieșită din suferințele devenirii și integrată în pacea cosmică → reconcilierea celor două planuri ontologice, inițial opuse: Anthropos – Cosmos;

STRUCTURI COGNITIVE ÎN PARCURSUL DIDACTIC DE TIP TRANSDISCIPLINAR

Concluziile demersului hermeneutic:

- retorica discursului tradiționalist aparținând lui Ion Pillat, precum și lirica expresionistă a lui Lucian Blaga circumscriu aceeași atitudine de „îmblânzire” a oricărei estetici ce ar intenționa dominarea câmpului literar interbelic;
- discursul plurivocal al poeziei interbelice caută elementul care unește tendința de conservare a valorilor naționale și cea de modernizare a esteticii literare sub un aspect dominant și specific viziunii poporului român asupra vieții:

găsirea **locului propriu**/ a temeiului interior (ca rostire și rostuire)

presupune o clarificare/ **limpezire a privirii** față de lume/ cultură/ civilizație

necesită **exercițiul spiritual al privirii integratoare**, peste limitele contextuale culturale, sociale, etc.

vocația **atitudinii transdisciplinare** a modernității interbelice → **metafora „copacului viu”**:

„La un copac viu, rădăcinile, trunchiul și frunzișul sunt inseparabile: prin intermediul lor are loc mișcarea verticală a sevei ce asigură viața copacului.” (Nicolescu: 1999, 162)

Comunicarea devine CUMINECARE, împărtășire de la și întru puterea sacră a regenerării.

Poarta sărutului, Constantin Brâncuși, 1938

<https://www.icr.ro/pagini/140-de-ani-de-la-nasterea-sculptorului-roman-constantin-brancusi-celebrati-la-stockholm/it>

Bibliografie:

- Alexandrescu, Sorin, *Paradoxul român*, Editura Univers, București, 1998.
- Adriana Babeți, *Europa Centrală: nevroze, dileme, utopii*, Editura Polirom, București, 1997.
- Austin, J.L., *Cum să faci lucruri cu vorbe*, trad. Sorana Corneanu, Editura Paralela 45, București, 2003.
- Berechet, Lăcrămioara, *Corporalitatea imaginii ezoterice în teatrul lui Mircea Eliade*, *litere.univ-ovidius.ro/ Ovidius University Annals of Philology XVI, 7 -13 (2005)*.
- Blaga, Lucian, *Opere I*, Editura Minerva, București, 1982.
- Boia, Lucian, *Istorie și mit în conștiința românească*, ed. a III-a, Editura Humanitas, București, 2011.
- Chiprian, Cristina, Ciupercă, Livia, *Alternative didactice. Limba și literatura română*, Editura Spiru Haret, Iași, 2002.
- Eliade, Mircea, *Coloana nesfârșită. Teatru*, Editura Minerva, București, 1996.
- Eliade, Mircea, *Morfologia religiilor. Prolegomene*, ed. a II-a, Editura Jurnalul literar, București, 1993.
- Farthing, Stephen, *Istoria artei: de la pictura rupestră la arta urbană*, traducere Graal Soft, Editura RAO, București, 2011.
- Gadamer, Hans-Georg, *Adevăr și metodă*, trad. de Gabriel Cercel și Larisa Dumitru, Editura Teora, București, 2001.
- Heim, Michael, *Un Babel fericit*, Editura Polirom, Iași, 1999.
- Liiceanu, Gabriel, *3 eseuri: despre minciună, despre ură, despre seducție*, Editura Humanitas, București, 2013.
- Moeschler, Jacques, Reboul, Anne, *Dicționar enciclopedic de pragmatică*, coord. trad. Carmen Vlad și Liana Pop, Editura echinox, Cluj, 1999.
- Manolescu, Nicolae, *O ușă abia întredeschisă (Teme 6)*, Editura Cartea Românească, București, 1986.
- Manolescu, Nicolae, *Despre poezie*, Editura Cartea Românească, București, 1987.
- Nicolescu, Basarab, *Transdisciplinaritatea. Manifest*, trad. de Horia Mihail Vasilescu, Editura POLIROM, Iași, 1999.
- Pamfil, Alina, *Didactica literaturii. Reorientări*, Editura Art, București, 2016.
- Pillat, Ion, *Poezii*, Editura Minerva, București, 1975.
- Pleșu, Andrei, *Comedii la porțile Orientului*, ed. a 4-a, Editura Humanitas, București, 2012.
- Țuțea, Petre, *Între Dumnezeu și neamul meu*, Editura Arta Grafică, București, 1992.
- Zărnescu, Constantin, *Aforisme și textele lui Brâncuși*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1980.
- mel.vadeker.net/arts/sculptures/ruban_mobius/sculptures_ruban_mobius.html
- <https://ro.scribd.com/document/369689361/Mircea-Eliade-Coloana-Nesfirsita>